

МОНІТОРИНГ ЯК ОСНОВА ОЦІНКИ ЯКОСТІ ОСВІТИ У ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Циганенко І. В., Овчаренко Л. К.

Вищий державний навчальний заклад України «Українська медична стоматологічна академія»

Автори доводять, що контроль оцінки якості освіти у вищих медичних навчальних закладах є основою для формування висококваліфікованих кадрів із метою забезпечення належного рівня медичної допомоги в Україні. Саме моніторинг як спосіб контролю дає змогу адекватно оцінювати ситуацію і вчасно корегувати недоліки.

Monitoring the quality of education in higher educational institutions is the formation of highly skilled personnel in order to provide the proper level of medical care in our country. It is monitoring, as a method of control, that allows an adequate assessment of the situation and correction of deficiencies.

Ключові слова: моніторинг, оцінка, якість, освіта.

Моніторинг – це комплекс наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом і тенденціями розвитку природних, техногенних і суспільних процесів. Методологічно моніторинг – це проведення низки однотипних замірів досліджуваного об'єкта і подальший аналіз, оцінка, порівняння отриманих результатів для виявлення певних закономірностей, тенденцій, їхніх змін та динаміки [1]. Освітній моніторинг – це система організації збору, збереження, обробки й поширення інформації про діяльність педагогічної системи, що забезпечує безперервне спостереження за її станом і прогнозування її розвитку [3]. Від звичайного контролю знань моніторинг відрізняється тим, що дає змогу оцінити стан речей у динаміці, чим і забезпечується можливість поточного корегування недоліків, що значно підвищує ефективність то-го чи іншого процесу.

Історія становлення моніторингу в освіті нараховує понад 100 років. Офіційно на національному і регіональному рівнях упровадження моніторингового оцінювання як методу дослідження систем освіти й освітнього процесу для поліпшення його якості починається з 30-х років ХХ ст. Моніторинг – досить широке поняття, що доводять різні літературні джерела. Методологію педагогічних вимірювань і моніторингу освіти розробляли Т. Гусен, Б. Блум, Річард М. Вулф, Джон Ф. Ківз, Джеймс С. Коулман, Т. Невіл Послтвейт, Р. Тайлор, Р. Торндайк, а також українські дослідники – І. Булах, Г. Єльнікова, О. Локшина, Т. Лукіна, О. Ляшенко та ін. В Україні історія становлення системи моніторингу в освіті на національному рівні починається з 1997 року і пов'язана зі створенням Центру моніторингу освіти при Інституті змісту і методів навчання Міністерства освіти України. Із 1999 року його реформовано у відділ моніторингу якості загальної середньої освіти Науково-методичного центру середньої освіти, який започатковує всеукраїнські моніторингові дослідження якості основної навчальної літератури для загальноосвітніх навчальних закладів (2001, 2003, 2004) [4]. За визначенням Г. Єльнікової, моніторинг – це комплекс процедур щодо спостереження, поточного оцінювання перетворень керованого об'єкта і спрямування цих перетворень на досягнення заданих параметрів розвитку об'єкта; експертиза – розгляд, дослідження якої-небудь справи, якогось питання з метою зробити правильний висновок, дати правильну оцінку відповідному явищу. Тобто моніторинг – це тривалий, динамічний процес спостереження і збору матеріалу для адекватного оцінювання тих чи інших процесів. Одне з досліджень сутності освітнього моніторингу виконано О. М. Майоровим. У його праці [2] розглянуто історію становлення моніторингу, запропоновано класифікацію видів моніторингу за різними ознаками, сформульовано вимоги до зворотного зв'язку під час моніторингових досліджень і загальне визначення поняття «моніторинг у освіті». Т. А. Стефановська визначає моніторинг у освіті як «діагностику, оцінку і прогнозування стану педагогічного процесу: відслідкування його ходу, результатів, перспектив» [6, с. 18]. Із точки зору В. І. Андреева, педагогічний моніторинг становить собою «системну діагностику якісних і кількісних характеристик ефективності функціонування і тенденцій саморозвитку освітньої системи, включаючи її цілі, зміст, форми, методи, дидактичні й технічні засоби, умови і результати навчання, виховання і саморозвитку особистості і колективу». Маємо і визначення, запропоноване С. Є. Шишовим і В. О. Кальней, які моніторингом у системі «вчитель-учень» називають «сукупність безперервних контролюючих дій, які дозволяють спостерігати і коригувати за необхідності просування учня від незнання до знання». Є. М. Хриков визначає моніторинг як систему заходів щодо збору й аналізу інформації з метою вивчення та оцінки якості професійної підготовки і прийняття рішень про розвиток навчально-виховного процесу на основі аналізу виявлених типових особливостей і тенденцій [7]. Із точки зору О. М. Майорова, «моніторинг в освіті – це система збору, обробки, зберігання і поширення інформації про освітню систему або окремі її елементи, яка орієнтована на інформаційне забезпечення управління, дозволяє робити висновки про стан об'єкта у будь-який момент часу і дає прогноз його розвитку» [2, с. 85]. О. М. Касьянова визначає педагогічний моніторинг як супровідний контроль і поточне коригування взаємодії педагога і студента під час організації та здійснення навчально-виховного процесу. Професійний моніторинг – процес безперервного науково обґрунтованого, діагностико-прогностичного, планового спостереження за станом і розвитком педагогічного процесу підготовки фахівця з метою найоптимальнішого вибору освітніх завдань, а також засобів і методів їх розв'язання [6]. Є. М. Хриков визначив основні напрями моніторингу [7]: 1) моніторинг контексту освітнього процесу; 2) моніторинг ресурсів освітнього процесу; 3) моніторинг перебігу освітнього процесу; 4) моніторинг результатів освітнього процесу.

У медичній практиці ми досить часто стикаємося з різними варіантами застосування моніторингу: добовий моніторинг артеріального тиску, електрокардіографії, глікемії тощо. Це не одноразова перевірка того чи іншого показника, а багаторазовий динамічний синхронний процес, що дозволяє якомога точніше оцінити ситуацію і виявити провокуючі фактори. Моніторинг оцінки якості освіти у вищих медичних навчальних закладах дає значно кращі результати, ніж поодинокі вибіркові перевірки, які не мають між собою безперервного зв'язку.

Ключові елементи моніторингу у вищих медичних навчальних закладах:

Рівень підготовки абітурієнтів.
Інформаційно-методичне забезпечення навчального процесу.
Кваліфікація професорсько-викладацького складу.
Якість навчального процесу.
Рівень наукових досліджень, що проводяться у ВНЗ.
Рівень оснащеності навчального процесу. Рівень підготовки випускників.

Рис. 1. Схема моніторингу навчального процесу

Моніторинг класифікують за різними ознаками (рис. 1).

I. Залежно від методології.

1. Динамічний – аналізуються дані про динаміку розвитку або зміни об'єкта, явища чи певної характеристики. Це найпростіший спосіб моніторингу, який використовується для аналізу відносно простих систем. Провідна мета – встановлення тенденцій, а не виявлення їхніх причин чи передумов.

2. Конкурентний – паралельно за єдиною методологією досліджуються одна, кілька чи низка ідентичних або подібних систем. Такий моніторинг дає змогу оцінити і порівняти показники систем, виявити різницю між ними, встановити переваги й недоліки.

3. Порівняльний – порівнюються окремі показники або результати більш комплексних досліджень, проведених за ідентичними критеріями, кількох систем одного рівня або вищих і нижчих систем. Такий підхід дає змогу рандомізувати показники, виявити причини, що збільшують або зменшують різницю між ними.

4. Комплексний – поєднує методи дослідження, що використовуються в різних видах моніторингів [9].

II. Залежно від цілей.

1. Інформаційний – полягає в структуризації, накопиченні та поширенні інформації.

2. Базовий (фоновий) – виявляє нові проблеми, небезпеки, тенденції до того, як вони стануть осмисленими на рівні управління. За об'єктом моніторингу організовується постійне спостереження з періодичним вимірюванням показників.

3. Проблемний – з'ясування закономірностей, процесів, небезпек, проблем, які вже відомі, та розуміння, усунення, коригування яких важливе з погляду управління [10].

Сучасна класифікація моніторингу підтверджує, що він повною мірою охоплює всі ланки навчального процесу і дає його об'єктивну картину.

Отже, характер моніторингу, його форма, матеріально-технічне забезпечення відповідають потребам сьогодення та забезпечують зв'язок наступних результатів спостереження з попередніми для становлення адекватного порівняльного аналізу показників якості освіти у вищих медичних навчальних закладах. Це дає можливість значно покращити показники рівня вищої медичної освіти і сприяє подальшому розвитку та вдосконаленню медичного обслуговування.

Список використаних джерел

1. Вікіпедія. Вільна енциклопедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki>
2. Майоров А.Н. Моніторинг в освіті. Книга 1 / А.Н. Майоров. – СПб. : Издательство «Образование-Культура», 1998. – 344 с.
3. Майоров А.Н. Элементы педагогического мониторинга и региональных стандартов в управлении / А.Н. Майоров, Л. Б. Сахарчук, А. В. Сотов. – СПб., 1992.
4. Ожеван М. Л. Міжнародний медіа-моніторинг / М. Л. Ожеван, О. П. Кучмії // Українська дипломатична енциклопедія : у 2-х т. / редкол.: Л. В. Губерський (голова) [та ін.]. – К. : Знання України, 2004. – Т. 2. – 812 с.
5. Силина С.П. Профессиографический мониторинг в педагогических вузах / С.П. Силина // Педагогика. – 2001. – № 7. – С. 47–53.
6. Стефановская Т. А. Педагогика: наука и искусство / Т. А. Стефановская. – М. : Совершенство, 1998. – 356 с. – С. 18.
7. Хриков Є.М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки / Є.М. Хриков [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html>
8. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом / Є.М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с.
9. Шедина Н.А. Моніторинг макроекономічних та галузевих показників. Вип. 2 / Н.А. Шедина, Т.В. Богуславская, В.В. Полякова. – К. : Мінекономіка, 2001. – 106 с.
10. Цербак В. Г. Управління персоналом підприємства : наукове видання / В. Г. Цербак. – Харків : ХНЕУ, 2005. – 220 с.